

Uppgift 1: Yaka (20 poäng)

Nedan ges ett antal verb på yaka-språket i två olika former: Form A (grundform) och Form B (första person singular preteritum, alltså motsvarande *jag gjorde*). Transkriptionen ignorerar ton. Vissa former saknas.

	Form A	Form B
att gnaga	keejna	kheepene
att plöja	dima	ndimini
att klippa	teenda	theendele
att ruttna	wola	ngolele
att spy	luka	ndukidi
att mata	diila	ndiididi
att skapa	hoonda	phoondede
att plantera	kuna	khunini
att hata	meenga	mbeengene
att kunna	lenda	ndendele
att bönfalla	woomba	ngoombele
att sälja	toya	thoyele
att kasta	loosa	ndoosele
att ha sönder	bula	mbudidi
att knuffa	jema	njemene
att skölja disk	juunga	njuungini
att göra	hanga	phangidi
att marschera	jaata	njaatidi
att försöka	meka	mbekene
att bära	nata	ndatini
att fläta	biinda	mbiindidi
att vara sjuk	a.	nguundidi
att prata	b.	phoyele
att leta	c.	ndiingidi
att tälja	d.	mbakini
att gå vilse	e.	ndadidi
att lägga till	toona	f.
att böja sig ner	peeka	g.
att mogna	beenga	h.
att klättra upp	maka	i.
att binda	kasa	j.

(a) Fyll i luckorna (på ett separat papper). Endast *ett* svar förväntas per lucka.

(b) Förklara hur verbformerna ovan bildas.

Yaka (eller kiyaka) är ett bantuspråk som talas av omkring en miljon personer i Kongo och Angola. **y** = *j* som i *ja*, **ŋ** = *ng* i *ånga*, **ng** = *ng* i *mango*, **ɲ** ≈ *nj* i *kastanj*, **ɲj** ≈ *nge* i engelska *range*, och **h** efter en konsonant representerar aspiration.

—David Hultman

Uppgift 2: Kharia (20 poäng)

Nedan följer 17 uttryck på kharia samt deras *oordnade* svenska översättningar.

1. bulina	a. att äta upp
2. bunuiḍa?	b. att bada klart
3. ḍa? ḍel	c. att komma
4. ḍel	d. vildhöna
5. ḍel ḍila	e. badvatten
6. gupa gupi	f. kycklingkött
7. kinir buli	g. att skriva klart
8. kinir siṅkoy	h. att jaga
9. likha kaṛ	i. att komma fram
10. likha likhi	j. författare
11. ṇo?	k. att valla klart
12. ṇo? ṇiya?	l. att regna
13. siṅkoyḍa?	m. fläskkött
14. surum kaṛ	n. vandring
15. uḍna	o. att äta
16. uwa? uwi?	p. dryck
17. uwa?na ḍa?	q. tjuv

(a) Para ihop uttrycken 1–17 på kharia med a–q på svenska.

(b) En *homonym* är ett av två eller flera lingvistiska uttryck som uttalas likadant men har olika betydelser, t.ex. *bok* (som man läser) och *bok* (ett träd). Bland ovanstående fraser på kharia finns två homonymer (d.v.s. ett homonympar). Vilka är dessa, och vad betyder de?

(c) Översätt till svenska:

18. **uḍ iḍa?**
19. **ṇo?na**
20. **surum**

(d) Översätt till kharia:

21. dricksvatten
22. herde
23. att vandra

Ingen förklaring krävs.

Kharia är ett mundaspråk som talas i Indien av omkring 300 000 personer. **ʔ**, **ŋ**, **ɲ**, **ḍ** och **ɽ** är konsonanter.

—Adam Ahlberg

Uppgift 3: Kawi (20 poäng)

Nedan följer de första raderna av *Hans Nåd Herr Namwarans skuldbefrielsecertifikat från hertigen av Tondo* – den äldsta bevarade texten med säkert fastställbar ålder som hittats i Filippinerna, skriven på fornmalajiska år 900 enligt vår tideräkning. Utdraget anges dels med kawi-skrift, det skriftsystem texten ursprungligen författades med, dels transkriberat till det latinska alfabetet. Slutligen ges dessutom en översättning till svenska.

ນູມິ ຄຕ ດຍຳຕິຕ ປັງງ ດີມາດ ຍາມ ດີ ເຊຽາຕິຍ ະ

Swasti! Śaka warṣātīta 822 waisākha māsa di jyotiṣa.

Var hälsad! År 822 av Śaka-eran i månaden waisakha enligt stjärnorna.

໔໘໔ ຄຸມບທຸ ເມຍວາ ມາດ ຫຼາລ ດຍ ອຸຕຕາ

Chaturthi kṛṣṇapakṣa somawāra sāna tatkāla Dayang Angkatan

På den fjärde dagen med månen i avtagande, en måndag, gavs Hovjungfru Angkatan

ລດຊີ ຄຸຈັກ ມາດກຸ ຫຼັກຊີ ນີ ບຸກ: ອດກຸດ ດ

lawan dengan-nya sānak barngāran si Bukah anak-da dang

tillsammans med hennes släkting, vid namn Bukah, barn till

ຫຼຸຍຸຈີ ດີ ຫິ ດາດ ດີ ຄຸບທຸ ດຸນ: ນີ ບຸກ ເມດາບຕິ

Hwan Namwran di bari waradāna wi śuddhapatra ulih sang pamegat senāpati

Hans Nåd Herr Namwaran, som en särskild gåva detta dokument, som intygar att de är befriade från sina skulder, av hertigen

ດີ ຫຸກຸຈີ ຫຼັກ ດີ ຫຸກຸພຕ ຫຸກຸຈີ ດີບ: ດຍດດ ະ

di Tunḍun barjā dang Hwan Nāyaka Tuhān Pailah Jayadewa.

av Tondo, representant för Hans Nåd Prins Jayadewa av Pailah.

Uppgiften fortsätter på nästa sida.

Kawi, fortsättning

- (a) Nedan följer de två sista raderna av dokumentet, men för den näst sista raden saknas allt utom första och sista ordet i kawi-skriften, och för den sista saknas allt utom det första ordet i transkriptionen. Fyll i det som saknas! För vissa ord kan det till synes finnas flera möjligheter. Ange i så fall det svar du tror är mest sannolikt och förklara varför du tror så.

ဇာဗုဗုဗု

Ini gerang syāt syāpantā ha paśchāt ding āri kamudyan

Detta dokument har utfärdats utifall att det någon gång i framtiden skulle

အာဇာနည် ဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ

āda

finnas någon, vem som helst, som hävdar att Hans Nåd Herr Namwaran ännu ej är skuldfri.

- (b) Förklara hur kawi-skrift fungerar.**

Kawi är ett skriftsystem som från 700-talet fram till en bit in på 1500-talet användes för att skriva en rad malajo-polynesiska språk i Sydostasien – bland annat fornmalajiska, det språk som figurerar i det här problemet. Detta språk kom sedermera att utvecklas till dagens malajiska och indonesiska, som idag talas i Malaysia, Indonesien, Singapore, Östtimor, Brunei och delar av Thailand, samt på Kokosöarna och Julön i indiska oceanen.

I den latinska transkriptionen av fornmalajiskan markerar makron lång vokal (så att **ā** t.ex. uttalas längre än **a**), **r** stavelsebärande r (ungefär som i svenskans *brr*), och **ś**, **ṣ** och **ṇ** olika konsonanter.

—*Emil Ingelsten*

Uppgift 4: Tamashek (20 poäng)

Nedan följer 19 fraser på berberspråket tamashek. Vissa ord förtydligas med en parentes efter: (m.) = maskulint; (f.) = feminint; (sg.) = singular; (pl.) = plural.

1. təməšəqq n əs təbəlálaqq	Tuaregkvinnan med bollen
2. éšed n əlyad	Barnets åsna (m.)
3. teləllitt ən yor əjamba	Adelskvinnan hos flodhästen (m.)
4. ilyadən səmmós; səmmós əlyadən	Fem barn
5. tedəwənt n əšed	Åsnans (m.) matta
6. idəwənnitən n əs təməšəqq	Konversationerna på tamashek
7. əjamba n təšet	Åsnans (f.) flodhäst (m.)
8. əbozo n d əməšəy	Bozomannen med tuaregmannen
9. əlyad ən təməšəyən	Tuaregkvinnornas barn (sg.)
10. tışeden əkkózæt; əkkózæt tışeden	Fyra åsnor(f.)
11. təjambatt ən yor əlyadən	Flodhästen (f.) hos barnen
12. mərəw əhənən əd kərad	Tretton hus
13. abəmbəra n təbózott	Bozokvinnans bambaraman
14. ebəkər ən təbózoten	Bozokvinnornas får (m. sg.)
15. mərəwæt tışeden əd əkkózæt	Fjorton åsnor (f.)
16. tabəmbəratən ən dəy əhən	Bambarakvinnan i huset
17. idánanən ən təbəyort	Rikedomens <i>Cordia</i> -frukter
18. išərájutən ən dat təbəláləyən	Gräsen framför bollarna
19. téditt ən fəl əšəráju	Hunden (f.) på gräset

Uppgiften fortsätter på nästa sida.

Tamashek, fortsättning

(a) Översätt till svenska:

- 20. **tibælálāyēn kæráḍæt**
- 21. **tibæýōren ən fæl tædæwænt**
- 22. **íṣeḍæn mæráw**
- 23. **ædánan ən tæšett**
- 24. **édi n yor ælyad**

(b) Översätt till tamashek (om det finns flera sätt en fras skulle kunna översättas, skriv alla):

- 25. Bambaramannens bambara (språk)
- 26. Fjorton tuaregmän
- 27. Tio mattor
- 28. Rikedommarnas bambarakvinnor
- 29. Huset framför fåret (f.)

(c) Förklara de regler du har upptäckt för hur fraser konstrueras på tamashek.

Tamashek är ett berberspråk som talas av ca 900 000 människor från Tuaregfolket i nordvästra Afrika.

æ och ə är vokaler; š, ɣ, q, ḍ and ʒ är konsonanter. Akut accent ´ indikerar att en vokal är betonad. Bambara och bozo är folk som lever i västra Afrika. *Cordia* är ett trädsläkte.

—Adam Ahlberg

Uppgift 5: Persisk masnavi (20p)

Nedan följer 14 dubbelrader på persiska ur den legendariske poeten Nezami Ganjavis *Leila och Majnun*, en dikt baserad på en myt av samma namn, om pojken Qays, som blir galet och olyckligt förälskad i Leila, och får namnet *Majnūn*, som på arabiska betyder 'galen'. Dubbelraderna är skrivna i en variation av det klassiska persiska versmåttet masnavi. En makron över en vokal (ā ē ī ō ū) betecknar att den är lång.

1. dārāye sepehr o exterāneš dārandeye na'š o doxtarāneš	8. dar nasxe 'otāred az horūfat mansūx šod āyatē voğūfat
2. Leylī ze sarē toronjbāzī kardī ze zanax toronjsāzī	9. dar 'ešğ šakīb key konad sūd xoršīd be gel našāyad andūd
3. 'ešğ āmad o xāne kard xālī bardāšte tiğē lā'obālī	10. yāzī ke ze 'āšeğī xabar dāšt borqa' ze jamāle xīš bardāšt
4. kardand basī be ham madārā tā rāz nagardad āškārā	11. dar son'e to kāmāz az 'adad bīš 'ājez šode 'ağle 'ellat andīš
5. bandē sare nāfe gar če xošk ast būyē xoše ū gavāye mošk ast	12. šervānšah āftāb sāye keyxosrowe keyğobād pāye
6. mīkošt ze darde xīstan rā mījost davāye jān o tan rā	13. šaxsī ġazalī čo dorr maknūn mīxānd ze goftehāye Majnūn
7. gar baxt be kāme ū zadī sāz hargez be vatan niyāmadī bāz	14. mīxord ġamī be zīre parde ğam xorde varā va ġam naxorde

(a) I nedanstående dubbelrader (15 och 16) har längden på exakt en vokal per rad, alltså två vokaler per dubbelrad, förändrats, så att dubbelraderna inte längre följer versmåttets regler. Identifiera orden som har förändrats, och ange den rätta formen av dem.

15. har nadere'ī kaz ū šonīdand dar xater o dar ġalam kešīdand	16. lašğār ze ġabīlehā bexānam pūlad be sang darnešānam

Uppgiften fortsätter på nästa sida.

Persisk masnavi, fortsättning

(b) Ur dubbelraderna 17–26 har ett antal ord tagits ut, och står i slumpmässig ordning nedan. Välj bland orden a–q och fyll i luckorna i–xiv så att dubbelraderna följer masnavis regler. Bland orden finns tre som inte passar in någonstans, och det finns bara ett korrekt sätt att placera de andra.

- a. nešastī   b. rūzam   c. āyad   d. dūstkām   e. ātaše   f. bepūšad
g. gomāšt   h. nazar   i. o   j. lagade   k. mīkūft   l. ‘ahdeye   m. bebāfad
n. xalǧ   o. darīd   p. ey   q. sīmāye

17. mīrost be bāǧe del forūzī mīkard be ǧamze ...i... sūzī	22. īn ast ke ‘ahde man šekastī dar ...vii... dīgarī ...viii...
18. yekbāre deleš ze pā daroftād ham xeyk ...ii... o ham xar oftād	23. ...ix... saman šekast gīrad gol nāmeje ǧam be dast gīrad
19. kūšīd ke rāze del ...iii... bā ...iv... del ke bāz kūšad	24. besyār davīd ...x... māl pardāxt aǧbāl bar ū ...xi... niyandāxt
20. lotf ast be jāye xāk dar xard kaz lotf gol ...v... az jafā gard	25. mīkand bedān omīd jānī ...xii... sarī bar āstānī
21. ...vi... čo šabē siyāh kardī ham zaxm zadī ham āh kardī	26. bar zahre nazar ...xiii... ‘avval goft ...xiv... be to baxt rā mo’avval

(c) Förklara masnavi-versmåttets regler.

Persiska tillhör den indoiranska grenen av de indoeuropeiska språken, och talas av ca 130 miljoner personer i flera länder. Språket har en lång och rik litterär historia, så även inom poesin. Masnavi är ett mycket gammalt versmått; dikten ur vilken dubbelraderna ovan är tagna är exempelvis skriven år 1188. Versmåttet har en strikt struktur, vilket leder till att diktaren kan ändra form på vissa ord för att passa det, som till exempel kan ses i ordet *šervānšāh* (titeln på kungen av Shirvan i dagens Azerbajdzjan), som ovan ändrats till *šervānšah*, med sista vokalen förkortad.

I problemet är š, č, ǧ, y, w och ’ specifika konsonanter. Orden är translittererade ungefär som de skulle reciteras på modern iransk persiska.

—Constantin Lidberg Dimos